Универзитет у Београду
Филолошки факултет

ИЗВЕШТАЈ О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ, КАНДИДАТА И МЕНТОРА ЗА ИЗРАДУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I. ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. Орган који је именовао Комисију:

На основу члана 127 Статута Филолошког факултета Универзитета у Београду и члана 128 Закона о Високом образовању, Наставно-научно веће је на седници одржаној 29. октобра 2014. године донело одлуку којом смо изабрани у Комисију за одобрење теме за израду докторске дисертације коју је Јелена Стошић пријавила под насловом*Развој система заменичких прилога у српском књижевном језику*.

2. Састав Комисије:

Др Предраг Пипер, редовни професор за научну област Русистика (Руски језик); година избора у звање редовног професора: 7. 12. 1991; запослен на Филолошком факултету Универзитета у Београду.

Др Рајна Драгићевић, редовни професор за научну област савремени српски језик; датум избора у звање: 15. мај 2013. године; научна област: Савремени српски језик;запослена на ФилолошкомфакултетуУниверзитета у Београду.

Др Ирена Цветковић Теофиловић, доцент за научну област Српски језик (Историја књижевног језика и Старословенски језик); датум избора у звање доцента: 26. 3. 2012; запослена Филозофском факултету Универзитета у Нишу.

II. БИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

Јелена Стошић рођена је у Београду 12. 12. 1984. Основну и средњу школу завршила је у Бору. Године 2004. уписала се на Филозофски факултет Универзитета у Нишу, где је дипломирала на Катедри за српски језик и књижевност септембра 2010. године са дипломским радом на тему *Локатив у историјском развитку српског језика (од XII до XVI века)* под менторством проф. др Слободана Реметића. На докторске студије Филолошког факултета Универзитета у Београду уписала се 2011. године. Две године (2010–2012) радила је као професор у гимназији и основној школи, а од 5. 11. 2012. године ради као асистент на Филозофском факултету у Нишу на предметима Старословенски језик 1, Старословенски језик 2, Историја књижевног језика, Славеносрпски језик (на основним студијама) и Упоредна граматика словенских језика 1 и Упоредна граматика словенских језика 2 (на мастер студијама).

III. БИБЛИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

1. Стошић, Јелена, 2008. *Техничка помоћ у изучавању квантитативних односа у тексту*, Градина 27, НКЦ, Ниш, 129–131.
2. Стошић. Јелена, 2009. Техничка помоћ у изучавању квантитативних односа у тексту. У Богдановић, Недељко и Мирјана Илић (прир.). *Шта очекујем од проучавања језика писаца*. Писци и језик 1. Центар за научна истраживања САНУ и Универзитета у Нишу, Одсек за српски језик, Ниш, 72–76.
3. Стошић, Јелена, 2009. *Именослов* Нечисте крви *Боре Станковића*. У Савић Грујић, Ана и Недељко Богдановић (прир.), *Именослови српских писаца*, Писци и језик 2, Центар за научна истраживања САНУ и Универзитета у Нишу, Одсек за српски језик, Ниш, 61–77.
4. Стошић, Јелена, 2009. Нечиста крв *Боре Станковића*. У Стошић, Јелена и Недељко Богдановић (прир.), *Квантитативни односи у прозном тексту*, Писци и језик 3, Центар за научна истраживања САНУ и Универзитета у Нишу, Одсек за српски језик, Ниш, 38–51,
5. Стошић, Јелена и Недељко Богдановић, 2009. *Табеларни приказ*. У Стошић, Јелена и Недељко Богдановић (прир.), *Квантитативни односи у прозном тексту*, Писци и језик 3, Центар за научна истраживања САНУ и Универзитета у Нишу, Одсек за српски језик, Ниш, 112–121.
6. Стошић, Јелена, 2010. *О фитониму вишња и речима њиме мотивисаним*, У Јанић, Александра (прир.), *Радови*, Зборници – мала серија, Књига 1, Универзитет у Нишу, Ниш, 91–102.
7. Стошић, Јелена, 2011. *Прилог тумачењу порекла наставка -у у локативу једнине именица мушког (и средњег) рода*, Прилози проучавању језика бр. 42, Нови Сад, 3–8.
8. Стошић, Јелена, 2012. *Језик, графија и ортографија једног Карађорђевог писма*, Зборник Народног музеја, Ниш, 145–158.
9. Стошић, Јелена, 2013. *Језичко-стилска анализа описâ женске лепоте у поезији Петра II Петровића Његоша.* У: *Његош ријеч скупља два вијека*, Зборник радова о песништву Петра II Петровића Његоша (1813–2013), Удружење писаца Крагујевца, Крагујевац.
10. Стошић, Јелена М., 2013. *Лексикографска обрада партиципа у* Речнику славеносрпског језика *(проблеми, могућности и предлог решења)*, Зборник Матице српске за књижевност и језик, LXI/3, Матица српска, Нови Сад, 819–825.
11. Стошић, Јелена, 2014. *Стварност и фикција у категоризацији неких деривата у српској, бугарској и македонској науци о језику*, Стварност и фикција у култури Срба и Бугара, Филозофски факултет у Нишу, Ниш, 237–249.
12. Стошић, Јелена, 2014. *Поводом питања о хрватској ћириличкој баштини*, Јужнословенски филолог, књ. 70, Београд, 249–266.

IV. ОЦЕНА ДА ЈЕ КАНДИДАТ ПОДОБАН ДА РАДИ ДИСЕРТАЦИЈУ

На основу увида у биографију и библиографију кандидата, Комисија је закључила да Јелена Стошић испуњава услове за израду докторске дисертације.

V. ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ПРЕДЛОЖЕНОГ МЕНТОРА

За ментора је предложен др Предраг Пипер, редовни професор Филолошког факултета Универзитета у Београду, Катедра за славистику.

Библиографија ментора са најмање пет јединица релевантних за област из које се ради докторска дисертација:

Заменички прилози са значењем места и правца у руском, пољском и српскохрватском језику, Зборник Матице српске за филологију и лингвистику XXI/1, 1978, 63–82.

Zameničkiprilozi (gramatičkistatusisemantičkitipovi), RadoviInstitutazastranejezikeiknjiževnosti, NoviSad, 1983.

О конверсивных предложениях с квантификативами всеобщности. Исследования по славянской филологии / под ред. В. П. Гудкова. – Москва : Московский университет, 1984. – Стр. 147–158.

Временске транспозиције и заменичке речи у српскохрватском и другим словенским језицима. Научни састанак слависта у Вукове дане. –14 (1985), 51–58.

О синхронном описании словообразования местоименных наречий в славянских языках, Јужнословенски филолог XLI, 1985, 13–23.

Локалистская теория падежей и функциональная грамматика русского языка как иностраннного. Русский язык за рубежом (Москва). – 6 (1986), 79–83.

О семантичком систему заменица у српскохрватском језику у поређењу са руским. Зборник Матице српске за славистику. – 33 (1987), 79–102.

O sistemu morfoloških tipova zamenica u ruskom jeziku u poređenju sa srpskohrvatskim. Sarajevski slavistički dani (Sarajevo). – 2/3 (1987), 36–44.

Референцијалностиисказуисказу.АналиФилолошкогфакултета. –18 (1987), 263–272.

LanguageinspaceandspaceinLanguage. In: Yugoslav General Linguistics / selected, edited, and introduced by Milorad Radovanović. – Amsterdam : John Benjamins, 1988. – Str. 241–263.

Priloška temporalna lokalizacija u srpskohrvatskom jeziku. Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej (Warszawa). – 25 (1989), 215–225.

Заменички прилози у српскохрватском, руском и пољском језику, Београд: Институт за српскохрватски језик САНУ, 1988.

O problemu periferije zameničkog sistema u ruskom jeziku. Zbornik radova Instituta za strane jezike i književnosti (Novi Sad). – 12 (1990), 33–38.

Комисија сматра да проф. др Предраг Пипер испуњава услове за ментора предложене докторске дисертације.

VI. ОЦЕНА О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ

1. Оцена формулације наслова тезе:

Комисија закључује да је предложени наслов тезе: *РАЗВОЈ СИСТЕМА ЗАМЕНИЧКИХ ПРИЛОГА У СРПСКОМ КЊИЖЕВНОМ ЈЕЗИКУ*примерен предмету и да добро репрезентује суштину предложене теме истраживања.

2. Оцена предмета истраживања:

Докторска дисертација *Развој система заменичких прилога у српском књижевном језику*имала би, пре свега, научно релевантан предмет, јер се многи заменички прилози одликују високом фреквентношћу и имају важну улогу у структури текста и дискурса.

Друго, тако замишљена дисертација могла би резултирати новим и исцрпним научним увидима, јер до сада историја система заменичких прилога у српском језику није била предмет истраживања, а готово да није било ни истраживања о историји појединих заменичких прилога у српском језику.

Најзад, тема дисертације коју Јелена Стошић предлаже одликује се и актуелношћу приступа предмету, јер би истраживање било засновано на принципима савремене семантике и когнитивне лингвистике.

Комисија стога закључује да тема *Развој система заменичких прилога у српском књижевном језику*,коју предлаже Јелена Стошић, има предмет који заслужује да буде монографски обрађен у докторској дисертацији.

3. Библиографија прелиминарних истраживања:

Јелена Стошић је приложила селективну библиографију истраживања о теми коју предлаже за докторску дисертацију:

Белић 1958: Белић, Александар, *О језичкој природи и језичком развитку. Лингвистичка испитивања*, I књига, Нолит, Београд.

Белић 1959: *О језичкој природи и језичком развитку. Лингвистичка испитивања*, II књига, Српска академија наука, Београд.

Грицкат 1983: Грицкат, Ирена, *О прилозима у српскохрватској лингвистичкој науци*, Јужнословенски филолог XXXIX, 1–41.

Грковић-Мејџор 2007: Грковић-Мејџор, Јасмина, *Списи из историјске лингвистике*, Издавачка књижарница Зорана Стојановића, Сремски Карловци – Нови Сад.

Грковић-Мејџор 2014: Грковић-Мејџор, Јасмина, *Историјска лингвистика (Когнитивно-типолошке студије)*, Издавачка књижарница Зорана Стојановића, Сремски Карловци – Нови Сад.

Драгићевић 2010: Драгићевић, Рајна, *Лексикологија српског језика*, Завод за уџбенике, Београд.

Ивић 1998: Ивић, Павле, *Преглед историје српског језика*, приредио: Александар Младеновић, Издавачка књижарница Зорана Стојановића, Сремски Карловци – Нови Сад.

Клајн 1978: Klajn, Ivan, *Pridevskezameniceilipridevi?*, Јужнословенски филолог XXXIV, 17–33.

Ливенс 2004: Leavens, David A., *Manualdeixis in apes and humans*, https://www.google.rs/search?output=search&sclient=psy-ab&q=Alexey+Lyavdansky+Moscow%2C+Russian+State+University+for+the+Humanities+Temporal+deictic+adverbs+as+discourse+markers+in+Hebrew%2C+Aramaic+and+Akkadian&btnG=#q=Manual+deixis+in+apes+and+humans (26. 9. 2014).

Љавдански 2010: Lyavdansky, Alexey, *Temporal deictic adverbs as discourse markers in Hebrew, Aramaic and Akkadian*, Journal of Language Relationship 3, 79–99.

Младеновић 1989: Младеновић, Александар, *Славеносрпски језик. Студије и чланци*, Књижевна заједница Новог Сада, Нови Сад.

Младеновић 2008: Младеновић, Александар, *Историја српског језика*, Чигоја штампа, Београд.

Пешикан 1967: Пешикан, Митар, *О систему заменичких речи*, Наш језик XVI/4, 245–267.

Пипер 1977–1978: Пипер, Предраг, *Обележавање просторних односа предлошко-падежним конструкцијама у савременом руском и савременом српскохрватском књижевном језику*, Прилози проучавању језика 13–14, 1–51.

Пипер 1978: Пипер, Предраг, *Заменички прилози са значењем места и правца у руском, пољском и српскохрватском језику*, Зборник Матице српске за филологију и лингвистику XXI/1, 63–82.

Пипер 1983: Piper, Predrag, *Zameničkiprilozi (gramatičkistatusisemantičkitipovi)*, RadoviInstitutazastranejezikeiknjiževnosti, NoviSad.

Пипер 1985: Пипер, Предраг, *О синхронном описании словообразования местоименных наречий в славяких языках*, Јужнословенски филолог XLI, 13–23.
Пипер 1988: Пипер, Предраг, *Заменички прилози у српскохрватском, руском и пољском језику*, Београд: Институт за српскохрватски језик САНУ.
Пипер 2001: Piper, Predrag, *Jezikiprostor*, 2. izd., BibliotekaXXvek, Beograd.
Пипер (ур.) 2006: *Когнитивнолингвистичка проучавања српског језика*, уредник Предраг Пипер, Српска академија наука и уметности, Београд.
Пипер 2008: Пипер, Предраг, *Граматика границе*, Јужнословенски филолог LXIV, 307–322.
Пипер 2012: Пипер, Предраг, *Лингвистичка русистика. Студије и чланци*, Универзитет у Београду, Филолошки факултет, Београд.
Пипер 2014: Пипер, Предраг, *Лингвистичка славистика. Студије и чланци*, Славистичко друштво Србије, Филолошки факултет, Београд.
Стевановић 1981: Стевановић, Михаило, *Савремени српскохрватски језик I*, четврто издање, Научна књига, Београд.
Стевовић 1974–1975: Стевовић, Игрутин, *Прилози као врста речи*, Јужнословенски филолог XXXI, 79–109.
Фортис-Фагард 2010: Fortis & Fagard,*Space and language*, Leipzig summer school in typology, https://www.google.rs/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0CB0QFjAA&url=http%3A%2F%2Fhtl.linguist.univ-paris-diderot.fr%2Ffortis%2Fleipzig%2F5.DEIXIS.pdf&ei=sQQlVNTUG6LaywO9_4KgBw&usg=AFQjCNGXNlA-PME5DQY-X8fHbDI0tabCtg&sig2=U3x-yhoAGeRPhCKqd8ZpQA&bvm=bv.76247554,d.bGQ (26. 9. 2014).
ХолгерДизел 2012: Holger Diessel, Jena, *Deixis and demonstratives*,https://www.google.rs/search?output=search&sclient=psy-ab&q=Alexey+Lyavdansky+Moscow%2C+Russian+State+University+for+the+Humanities+Temporal+deictic+adverbs+as+discourse+markers+in+Hebrew%2C+Aramaic+and+Akkadian&btnG=#q=Deixis+and+demonstratives (26. 9. 2014).

Приложена библиографија такође потврђује да је Јелена Стошић темељно приступила теми коју предлаже и да има солидан увид у литературу релевантну за предложено истраживање.

4. Циљеви истраживања, хипотезе и очекивани резултати

Основни циљ предложеног дисертационог истраживања јесте семантички опис лексичког система заменичких прилога у дијахронијској перспективи српског књижевног језика и историјско објашњење развоја система у целини и појединих његових делова. Истраживање би било усмерено на утврђивање како се тај систем семантички развијао, који су се облици употребљавали, а који губили и чиме је то било условљено. При томе би се полазило од претпоставке да је престанак употребе одређених облика уско повезан са променама које су се десиле у систему (показних) заменица (нпр. употреба заменице *овај* уместо заменице *сь* условиће и употребу заменичког прилога *овде* за разлику од прилога *сюда*, који се сачувао у руском језику), с обзиром на то да је деиктичност једна од особина која заменичке прилоге повезује са заменицама.

Заменички прилози по форми и функцији припадају прилошким речима, а оно што их повезује са заменичким речима јесте деиктичност. Анализом ће бити обухваћени они заменички прилози који у својој структури имају заменицу, као и хибридне форме настале спајањем са заменицом *сь* (нпр. *данас*). Биће анализоране и

лексеме које не садрже заменичке морфеме, али у функционалном погледу припадају систему заменичких прилога (уп. *увек* према *вазда*).

У дисертацији би се пошло од хипотезе да ће се добијени резултати умногоме поклапити са савременим стањем, али да ће показати и специфичности семантичког развоја система заменичких прилога у српском књижевном језику. С обзиром на то да корпус обухвата дужи период, моћи ћемо да датирамо промене које су се десиле у систему заменичких прилога, и облички и семантички.

Комисија сматра да су основни циљеви и хипотезе у дисертационом истраживању *Развој система заменичких прилога у српском књижевном језику*добро формулисани и да представљају солидну основу за истраживање које у оквиру рада на предложеној дисертацији треба обавити. Може се са доста основа очекивати да би дисертација *Развој система заменичких прилога у српском књижевном језику*дало резултате који би били релевантни за науку о српском језику.

5. План рада

Јелена Стошић планира да њена дисертација има следеће делове: I Увод, II Теоријско-методолошки оквир истраживања, IIIАналитички део истраживања, IV Закључна разматрања, V Извори, VI Цитирана литература, VII Садржај.

У уводном делу дисертације *Развој система заменичких прилога у српском књижевном језику*био би дефинисан предмет дисертације, хипотезе од којих се полази, циљеви и очекивани резултати. У другом делу рада, били би издвојени и образложени они аспекти савремене теорије и методологије у области проучавања историје језика који су посебно релевантни за истраживање развоја заменичких прилога, посебно теорија семантичких локализација, као и шири и ужи методи који ће бити примењени у истраживању. Поред тога ту би био дат историјски преглед развоја српског књижевног језика, осветљена природа заменичких прилога, био би изложен критички преглед литературе, размотрен значај деиксе за систем заменичких прилога и др.

У трећем рада, био би дат опис, анализа и објашњење историјског развоја система заменичких прилога у српском језику, појединих његових подсистема и појединих прилога.

У закључцима би били резимирани резултати истраживања и било би указано на могуће правце даљих истраживања.

У складу с тако замишљеном структуром дисертације биле би одређене етапе у раду на датом истраживању.

Комисија закључује да је таква структура дисертације прихватљива и да пружа добре могућности презентовања резултата истраживања научној јавности на јасан, прегледан, конзистентан и убедљив начин.

6. Методи истраживања

Семантички опис заменичких прилога био би дат у оквиру теорије семантичких локализација, која садржи експланаторни механизам за утврђивање функционалних аналогија између семантичке организације просторних значења и других категоријалних значења и показује да су „критеријуми према којима су

организовани односи у системима средстава за исказивање просторних значења у основинеких (или чак свих других) непросторних система, при чему се суштина последњих најбоље може експлицирати појмовно-терминолошким апаратом просторних метафора“ (Пипер 2001: 4). У семантичком опису биоби примењен метод компоненцијалне анализе, која се заснива на постојању хијерархизованих дистинктивних семантичких обележја у семантичкој структури речи, у овом случају заменичких прилога. Такав вид анализе користи се и у описима семантичке структуре заменичких прилога са синхронијског становишта, што ће омогућити поређење семантичке структуре тих речи и са савременим стањем, а то ће даље указати на промене, на семантичком плану, које су се кроз развој језика дешавале у овом систему.

Ексцерпираној грађи би се приступило са семантичке стране (са освртом на творбени и синтаксички аспекат). Корпусом би били обухваћени, пре свега, текстови писани књижевним језиком, али би у анализу, по потреби, били укључени и текстови на народном језику. Српски књижевни језик имао је специфичан развој јер га од самих почетака прати хомогена диглосија, која подразумева две варијанте истог језика чија је употреба била функционално разграничена. С обзиром на специфичност развоја књижевног језика код Срба, односно на различите типове језика који су имали функцију књижевног, корпус ће чинити текстови писани српскословенским, рускословенским и славеносрпским језиком. Анализирани текстови обухватају период од краја XII века (када датирају најстарији споменици писани српскословенским и народним језиком) до Вуковог доба и победе народног језика (XIX века). Текстови библијског карактера омогућиће да се упореди стање у српскословенском и рускословенском језику (са освртом на старословенско стање) јер се црквени текст није смео мењати. С друге стране, видеће се и да ли је постојао утицај рускословенског и руског језика на језик XIX века (кад је систем заменичких прилога у питању), с обзиром на то да се рускословенски кратко време употребљавао као књижевни језик код Срба, а славеносрпски настао посрбљивањем овог језика. С обзиром на то да корпус обухвата дужи период, моћи ће се датирати промене које су се десиле у систему заменичких прилога, и облички и семантички.

У дисертацији *Развој система заменичких прилога у српском књижевном језику* мораће бити примењено више метода, јер је предмет изучавања сложен, а поједини његови аспекти захтевају различите приступе. Главни методи којима би се колегиница Јелена Стошић у свом раду служила били би дескриптивни, каузални, аналитички и, синтетички метод, а поред њихЈелена Стошић би у дисертацији *Развој система заменичких прилога у српском књижевном језику*морала применити и неке друге, уже методолошке поступке (нпр. транссформације, супституције, парафразе).Применом различитих методолошких приступа и поступака била би обезбеђена довољно чврста теоријско-методолошка основа за утврђивање одговора на кључна питања која покреће предложена докторска дисертација.

Комисија сматра да су методиза које се определила колегиница Јелена Стошић добро саображени предмету и циљевима предложеног истраживања.

VII. ЗАКЉУЧАК СА ОБРАЗЛОЖЕНОМ ОЦЕНОМ О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ И КАНДИДАТА:

На основу наведених података Комисија констатује да је Јелена Стошић подобна за израду докторске дисертације.

На основу онога што је у пријави наведено о постављеним циљевима, хипотезама, методу рада и очекиваним резултатима Комисија констатује да је предложена тема подобна за израду докторске дисертације.

На основу наведених података о предложеном ментору Комисија констатује да је проф. др Предраг Пипер подобан за ментора предложене докторске дисертације.

Комисија предлаже Наставно-научном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да донесе позитивне оцене о подобности кандидата Јелене Стошић и предложене теме докторске дисертације: *Развој система заменичких прилога у српском књижевном језику*, а да се за ментора именује др Предраг Пипер, редовни професор Филолошког факултета Универзитета у Београду.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ:

Др Предраг Пипер, редовни професор

Др Рајна Драгићевић, редовни професор

Др Ирена Цветковић Теофиловић, доцент

Београд,
25. новембра 2014.